

Inka Hopsu vihr

Kirjallinen kysymys poliisin joukkojenhallinnan koulutuksesta

Eduskunnan puhemiehelle

Mielenosoitusvapaus on demokratian kannalta keskeinen perusoikeus, joka on turvattu perustuslaissa ja ihmisoikeussopimuksissa. Kynnys puuttua kokoontumisvapauteen on verrattain korkea.

Esimerkiksi Euroopan ihmisoikeustuomioistuimien on vakiintuneesti pitänyt suhteetonta kiirettä ja voimankäyttöä mielenosoitusten hajottamisessa ihmisoikeussopimuksen vastaisena tilanteessa, jossa mielenosoittajat eivät vaaranna yleistä järjestystä, lukuun ottamatta liikenteen häiriöitä. Liikenteen pysäyttäminen tai sille aiheutuvat häiriöt ovat yleisiä mielenosoitusten seurauksia, ja poliisin toiminta mielenosoitusten yhteydessä on herättänyt huolta ja keskustelua viime vuosina useiden tapausten vuoksi myös meillä Suomessa.

Lokakuussa 2020 uutisiin nousi tilanne, jossa poliisi oli käyttänyt kaasusumutinta Elokapinan mielenosoittajiin. Tämä johti siihen, että usea Helsingin poliisilaitoksen poliisi oli epäiltynä virkavelvollisuuden rikkomisesta ja pahoinpitelystä. Syytteissä olleista seitsemästä poliisista yksi sai rangaistuksen tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta. Kyseinen poliisi toimi tilanteessa yleisjohtajana päättäen sumutteen käytöstä.

Käräjäoikeus piti sumutteen käyttöä ylimitoitettuna, mutta tilannetta poikkeuksellisenä, minkä takia sumutteen käyttö voitiin sen mukaan nähdä tulkinnanvaraisena. Rikosoikeuden professori Kimmo Nuotio oli kommentoinut (21.6.2023) Helsingin Sanomille, miten käräjäoikeuden ratkaisussa oli hyvin sanottu, että tilanteessa on liioiteltu kiirettä ja tarvetta poistaa mielenosoittajia.

Itsenäisyyspäivänä 6.12.2023 taas poliisi käytti hevosia apuna luvattoman Helsinki ilman natsseja -mielenosoituksen hajottamiseen Töölöntorilla Helsingissä. Mielenosoittajat arvostelivat poliisia väkivallasta, ja videomateriaali osoitti, miten poliisi oli käyttänyt hevosia mielenosoittajia vastaan. Poliisi on todennut, että hevonen on liikkumisväline eikä voimankäyttöväline, mutta silminnäkijöiden ja videoiden mukaan hevosia oli käytetty mielenosoittajien estämiseen ja kumoamiseen. Rikosoikeuden professori Sakari Melander esitti heti tapahtuneen jälkeen (7.12.2023) Helsingin Sanomille kysymyksen, olikohan hevosen käyttö ylipäätään perusteltua tilanteessa, jossa sen kurissa pitäminen keskellä väkijoukkoa on vaikeaa. Tapauksesta tehtiin useita kanteluita eduskunnan oikeusasiamiehelle.

Ympäristöliike Elokapinan perjantaina 30.6.2024 järjestämästä mielenosoituksesta jaettujen videoiden mukaan poliisi raahasi mielenosoittajia kovin ottein ajoradalta. Elokapinan mukaan poliisi olisi voinut ohjata liikenteen turvallisesti toisaalle ilman voimankäyttöä. Videomateriaali ja silminnäkijäkertomukset viittaavat liialliseen voimankäyttöön, mukaan lukien mielenosoittajien

Kirjallinen kysymys KK 290/2024 vp

lyömiseen ja kuristamiseen sekä yhdestä kädestä kiinni pitämällä maata pitkin raahaamiseen. Kaikissa tapauksissa poliisin toimintaa mielenosoitusten yhteydessä on kritisoitu kokoontumisvapauden rajoittamisesta ja liiallisesta voimankäytöstä, jopa poliisiväkivallasta.

Yhteiskunnallisen luottamuksen vuoksi ja kaikkien osapuolten oikeuksien turvaamiseksi olisi tärkeää, että poliisin toiminta on oikeasuhtaista, perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittavaa ja kokoontumisvapauden turvaavaa. Riittävä koulutus turvaisi myös poliisien aseman ja oikeusturvan, sillä heillä olisi riittävä osaaminen toimia muuttuvissa ja yllättävissäkin tilanteissa.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Millainen joukkojenhallinnan koulutus poliiseille annetaan tällä hetkellä,

onko suunnitteilla kehittää ja laajentaa poliisien joukkojenhallinnan koulutusta erityisesti mielenosoitustilanteiden asiallisen ja oikeasuhtaisen hallinnan osalta ja

miten varmistetaan, että poliiseilla on riittävä tieto ja osaaminen kokoontumisvapaudesta ja sen rajoittamisesta, jotta poliisin toiminta mielenosoitusten yhteydessä on oikeasuhtaista ja perusoikeuksia kunnioittavaa sekä samalla heidän omat oikeutensa turvaavaa?

Helsingissä 12.7.2024

Inka Hopsu vihr